

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Trondheim, 06.01.2025
Unntatt offentlighet: Offl. § 15 3. ledd

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/2310

Saksbehandler:
Erik Lund

Reetablering av villrein i Nordfjella sone 1 - svar på oppdrag

Vi viser til oppdragsbrev datert 11. desember 2024.

Følgende oppdrag er gitt likelydende til Miljødirektoratet og Mattilsynet:

Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet ber Miljødirektoratet og Mattilsynet om en faglig vurdering, basert på samme kriterier av den relative risikoen som tidligere, av følgende spørsmål:

Innebærer valg av strategi for reetablering at det nasjonale målet om å utrydde skrantesjuka må endres? Dersom organene har ulike vurderinger ber vi om at dette synliggjøres.

Departementene ber Mattilsynet, som ansvarlig direktorat for dyrehelse og sykdomsbekjempelse, besvare følgende spørsmål:

- Er nabo- og kildebestandene (Nordfjella sone 2, Raudafjell og Filefjell) friskmeldt på bestandsnivå? Dersom svaret er nei ber vi om at det angis hva som eventuelt gjenstår.*
- Er risikoen for re-smitte per i dag håndtert på et akseptabelt nivå?*
- Er brakkleggingsperioden avsluttet? Dersom svaret er nei ber vi om at det angis hva som eventuelt gjenstår.*

Videre ber vi Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet og Mattilsynet om å vurdere risikoen for at villrein fra Nordfjella sone 1 trekker inn i områder med tamrein og hvilke konsekvenser dette vil få for reinlagene. Dersom organene har ulike vurderinger ber vi om at dette synliggjøres.

Mattilsynet og Miljødirektoratet har blitt enige om å svare separat på spørsmålene i oppdraget.

Målsettingen om "**å begrense, og om mulig, utrydde skrantesjuka i Norge**" har stått fast siden skrantesyken ble oppdaget i Nordfjella i 2016.

Etter saneringen av villreinen i Nordfjella sone 2, har skrantesjuka blitt påvist på to villreiner på Hardangervidda. Disse ble felt under ordinær jakt i 2020 og i 2022. At det er påvist skrantesjuka

hos to villreiner i et annet villreinområde enn det som ble sanert, viser at en ikke hadde avgrenset smitten til kun ett villreinområde. Det er heller ikke med sikkerhet slått fast om eller hvordan smitten er spredt fra Nordfjella til Hardangervidda. En valgte, også etter smittefunnene på Hardangervidda, å holde fast ved målsettingen om " *..om mulig, utrydde skrantesyke i Norge*". Simuleringsmodeller tilsier at det fortsatt kan finnes et antall smitta dyr i Hardangervidda villreinområde, selv om dette ikke er påvist gjennom prøvetaking av felte dyr de seinere jaktseonger. Hardangervidda er det eneste området hvor det i dag finnes en bestand med påvist klassisk skrantesyke.

Under forutsetningene som Veterinærinstituttet har satt, er sannsynlighet for fravær av skrantesyke (dvs. færre enn fire smitta dyr) på Hardangervidda estimert til 18,8 % etter jakta i 2024. Dette er en økning fra 8,9 % etter jakta i 2022. Selv om det kun har vært to funn av skrantesyke på Hardangervidda, forventes at det vil ta flere år før sannsynlighet for fravær av smitte når 98-99%. Det kan dermed være hensiktsmessig å vurdere dagens tiltak, sett i lys av kommende reetablering. For eksempel må det besluttes om både gjerder og oppsyn skal opprettholde en "barriere" mellom Nordfjella sone 1 og sone 2, og det bør vurderes om det bør forsterkes en barriere i sør mot Hardangervidda, herunder hvor denne ev. bør være.

Det pågår også en rekke andre tiltak for å prøve å nå målet om å begrense, og om mulig utrydde, skrantesyke som det kan være hensiktsmessig å vurdere. Blant annet er villreinbestanden på Hardangervidda redusert, og en stor andel bukk er felt under jakta og testet da bukker har større sannsynlighet for å være smittet av sykdommen. Dette uten at sannsynlighet for fravær av skrantesyke har økt kraftig. For å prøve å hindre smitte mellom villreinområder, overvåkes også villreinbestandene på Nordfjella og Hardangervidda og omkringliggende områder. Dyrene følges opp i felt og jages tilbake dersom de prøver å krysse bestemte områder. Tiltakene skal bidra til å begrense, og om mulig utrydde skrantesyke. Det pågår også tiltak rettet mot saue- og tamreinnæringen.

Miljødirektoratet mener at valg av reetableringsmodell **ikke** påvirker det nasjonale målet om å begrense, og om mulig, utrydde skrantesyke.

Etter at skrantesyke ble oppdaget i Norge, har det blitt innført et omfattende kartleggings- og overvåkingsprogram for skrantesyke. Det har blitt avdekket at vi har to varianter, en klassisk og smittsom variant som har blitt påvist hos villrein, og atypisk skrantesyke som har blitt påvist hos elg og hjort. Med tiden har kartleggingsprogrammet blitt noe nedskalert, og per dags dato skal all villrein eldre enn ett år som felles under ordinær jakt, testes for skrantesyke. Elg og hjort eldre enn 2 år som er felt i kommuner i Hardangervidda- og Nordfjellaregionen og Selburegionen skal testes. Fallvilt av hjortevilt skal testes, og hjortevilt som viser symptomer skal testes. I tillegg prøvetas en del tamrein. I 2024 ble nesten 11 000 hjortevilt testet for skrantesyke.

Vi registrerer at andel innsendte prøver varierer mellom områder og mellom år. For enkelte villreinområder er andelen innsendte prøver sammenlignet med antall felte voksne villrein, nede i 60 %. Dette på tross av utstrakt informasjon, opplæring og god administrasjon av Veterinærinstituttet. Det er spesielt viktig med omfattende og god prøvetaking (inkl. vev fra både hjerne og lymfeknute) av felte dyr på Hardangervidda. Oppslutningen blant jegere om

prøvetaking på Hardangervidda har vært relativt god. Antall prøver analysert er en av parameterne som inngår i beregningene for smittefrihet.

Om risiko for at villrein fra Nordfjella sone 1 trekker inn i områder med tamreindrift

I tilknytning til saneringen av villreinbestanden i Nordfjella sone 1, ble det besluttet å sette opp et sperregjerde langs rv. 52 over Hemsedalsfjellet for å hindre at tamrein tilhørende Filefjell tamreinlag skulle trekke inn i et område med potensiell miljøsmitte. Erfaringene med gjerdet har i stor grad vært at dette har fungert etter intensjonene, selv om enkeltdyr er påvist i sone 1. Disse dyrene er fortløpende tatt ut.

Før saneringen var det perioder på ettervinter/vår der bukkeflokker fra sone 1 krysset vegen i den nordlige delen av området (ved Breistølen) for å komme til i sørvendte og snøbare lier øst for rv. 52. Dette kan motvirkes ved å forlenge og forsterke gjerdet i dette området.

Så lenge de riktige tiltakene er på plass før reetableringen starter, anser vi det som lite sannsynlig at villrein trekker inn i konsesjonsområdet for tamrein.

Om konsekvenser hvis villrein fra Nordfjella sone 1 trekker inn i områder med tamreindrift

Dersom villrein fra Nordfjella sone 1 klarer å ta seg inn i konsesjonsområdet til tamreindrift, skal jaging tilbake til villreinområdet være førsteprioritet. Dersom dette ikke lar seg gjøre, er felling det eneste reelle alternativ.

Når det gjelder potensiell smitterisiko over fra villrein til tamrein, er denne liten. Nordfjella sone 2 har 98 % smittefrihet etter jaktseasonen 2024, og før overføring av dyr til sone 1, vil mange av disse testes for skrantesjuka. Derfor vil det være liten sannsynlighet for at villrein tar med seg smitte til tamreinområder.

Det forutsettes god kommunikasjon mellom villreinforvaltningen og tamreinlaget for å hindre sammenblanding av villrein og tamrein.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Erik Lund
seksjonsleder

Kopi til:

MATTILSYNET
LANDBRUKSDIREKTORATET

Felles postmottak Postboks 383
Postboks 56

2381 BRUMUNDDAL
7701 STEINKJER

